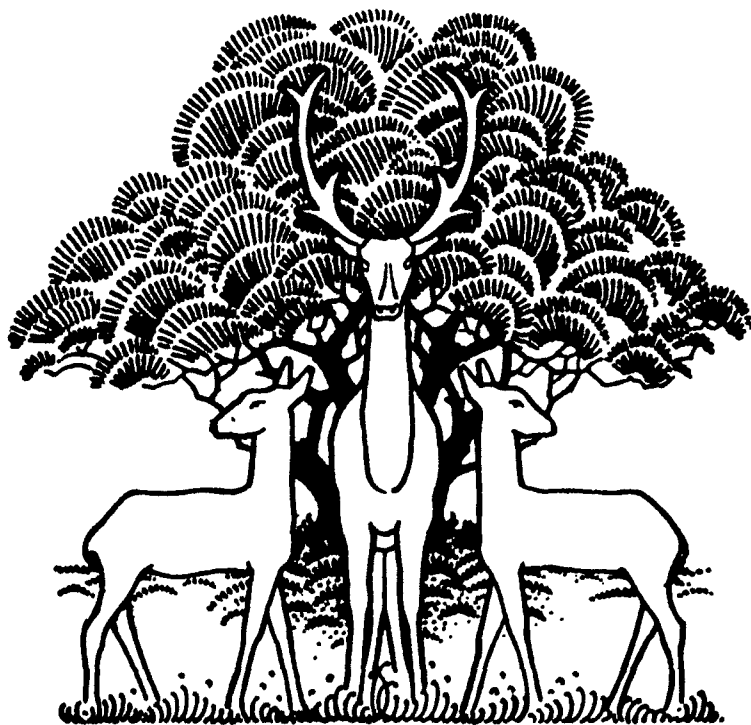

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELUWE

Secretariaat: Berg en Dalweg 5, Beekbergen

Alle correspondentie voor de Redactie te richten aan:
Mevr. W.M.C. VOGELZANG-GIESKE - BALMERSTRAAT 40 - APELDOORN

Jaargang 15, No. 2

21 juni 1968

Z O M E R S C H O U W 1 9 6 8

I n h o u d :

Blz.

- 3 Jaarverslag over het Verenigingsjaar 1967
- 6 Balans en Rekening van Baten en Lasten
- 7 Verslag Algemene Ledenvergadering d.d. 27 april 1968
en "Hoge Veluwe"-film en verdere dagprogramma . . Redactie
- 11 Na het feest B. Schëffner
- 12 Prikker-Actie H. van Medenbach de Rooy
- 14 Tentoonstelling Henry Moore E.H. Prakke-Kley
- 17 Museum-nieuws
- 19 Contactmiddag voor Dia- en Filmvrienden . . J.H.D. Kanneijer
- 20 Pasen 1968: Bestorming van De Hoge Veluwe . (Uit de N.A.C.)
- 22 Landschapsverzorging bij het "Geitenspoor" etc. (Mededelin-
gen van de Directie van het Park)
- 25 Natuurpad (Uit de N.A.C. door A.B. Wigman)
- 26 Vervoer naar en van de Hoge Veluwe

W E N K E N v o r i n z e n d e r s v a n k o p j i :

- 1. Gebruik voor Uw kopij zo mogelijk een schrijfmachine en maak twee doorslagen. Indien dit niet mogelijk is, schrijft U dan met ballpoint en maak doorslagen via carbonpapier.
- 2. Gebruik brede marge en ruime interlinie.
- 3. Zend kopij met één doorslag in.
- 4. Foto's op zwart-wit glanzend papier.
- 5. Zend Uw kopij voor de eerstvolgende Schouw invóór 10 aug. 1968.

JAARVERSLAG OVER HET VERENIGINGSJAAR 1967

STATUS EN BESTUUR

Mevrouw I. Kreunen Mees, die vanaf de oprichting deel uitmaakte van het bestuur, trad dit jaar af en stelde zich niet meer herkiesbaar. Wij blijven haar dankbaar voor het vele dat zij voor onze vereniging heeft gedaan en voor de grote gastvrijheid, die wij steeds van haar ondervonden.

Mejuffrouw J.J.M.H. Oudemans werd in de Algemene Ledenvergadering op 22 april als haar opvolgster benoemd.

Op 20 augustus betreurden wij het overlijden van de Heer W. Ouwerkerk. De vereniging verloor in hem een bijzonder actief bestuurslid en een goede vriend.

Tot ons genoegen verklaarde Mevrouw Klaasen-Verhaar zich bereid het werk van de Heer Ouwerkerk, die de leden-administratie verzorgde, over te nemen.

LEDEN

Het ledental, dat op 1 januari 1967/68 bedroeg, steeg in 1967 tot 989, verdeeld als volgt: 632 leden, 292 huisgenoot-leden en 65 jeugdleden. Een vooruitgang dus van 22 leden. Met deze gestadige groei zal ongetwijfeld in het komende jaar het 1000ste lid geboekt kunnen worden.

VERGADERINGEN

Het Bestuur kwam in maart ter vergadering bijeen. Daarnaast vonden nog vele besprekingen in kleiner verband plaats.

De Jaarvergadering, gehouden op 22 april 1967 in de aula van het Krölller-Müller Museum, werd door 106 personen bijgewoond.

De voorzitter deelde hierin mede, dat de Statuten enige wijzigingen zullen ondergaan. Wijzigingen, die noodzakelijk zijn geworden om de reglementen van de vereniging aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden.

Na de vergadering hield Prof. Dr. D.M. de Vries een

causerie over de vogelstand op de Hoge Veluwe. De Heer Kolvoort liet de aanwezigen vervolgens genieten van de dia's naar zijn tekeningen over vogels. Na de koffiemaltijd werd er gewandeld en onder deskundige leiding gewezen op de vogels in het Park.

HOGE VELUWEDAGEN

Dr. Ir. J. Schelling hield op onze Voorjaars Hoge Veluwedag op 10 juni een voordracht over het onderwerp "Stuifzanden op de Hoge Veluwe". Aan het aandachtige gehoor werd op boeiende wijze het ontstaan van de stuifzanden uiteengezet.

Als besluit werden dia's vertoond van bodemprofielen en van verschillende vormen van stuifzanden en laagten. 's Middags werden, tijdens de excursie o.l.v. Dr. Schelling, de aanwezigen naar kuilen geleid om de bodemprofielen te bestuderen.

De 39e Hoge Veluwedag op 21 oktober was gewijd aan het "Beheer en huishouding van de Hoge Veluwe". Spreker de directeur van het Nationale Park, Ir. H. van Medenbach de Rooy, kon zich verheugen over de grote opkomst van ruim 100 leden, die de aula van het Museum haast te klein maakte.

Op boeiende wijze vertelde de Heer Van Medenbach de Rooy eerst vele wetenswaardigheden over het Park om vervolgens te spreken over de landschapsverzorging. Aansluitend werden fraaie dia's vertoond, vervaardigd door medewerkers van de Hoge Veluwe en leden van onze werkgroep fotografie.

NATUURPAD

Het Natuurpad kwam helaas later klaar dan in de bedoeling lag. Het pad, anders van opzet, kon nu gedurende het gehele jaar bewandeld worden en leidde door de mooiste gebieden van Park en Wildbaan.

De belangstelling bleek echter te gering. Wat ook de reden hiervan mag zijn, aan de makers kan het niet liggen. Een hartelijk woord van dank aan de Heren Langenbach, Planta, Wittkämper en Van der Werf.

DE SCHOUW

Dit blad wordt thans rijker geïllustreerd met foto's, zoals foto's van Hoge Veluwedagen en andere gebeurtenissen. Ook wordt overwogen het omslag een ander aanzien te geven. De redactie-commissie besteedde weer bijzonder veel zorg aan het blad en een woord van dank komt haar op deze plaats dan ook zeker toe.

WERK GROEP FOTOGRAFIE

Deze groep, die onder leiding staat van de Heer Berkhout, bood de directeur van het Park ter gelegenheid van St. Hubertusdag circa 25 zwart-wit foto's aan van verschillende objecten. Mede op deze dag werd de toezegging gedaan, dat de door deze groep gemaakte kleuren-dia's op een later tijdstip zullen worden aangeboden, waarschijnlijk op de komende Algemene Ledenvergadering van onze vereniging.

Terrein-veranderingen in het Park worden steeds door deze groep fotografisch gevolgd.

WERK GROEP ORNITHOLOGIE

Deze groep werd op 4 februari opgericht en staat onder het enthousiaste voorzitterschap van de Heer De Gooyer. Eenmaal per maand kwam deze groep bijeen ten einde ervaringen uit te wisselen en nieuwe plannen te maken.

Veel werk werd verricht aan het nestkastenonderzoek, vogeltellingen en andere vogelwaarnemingen, alles ten behoeve van het Park. Vooruitlopend op het verslag, dat t.z.t. zal worden gepubliceerd, kan worden meegedeeld dat het verrassende aantal van 139 vogelsoorten werd waargenomen.

De vereniging heeft materiaal geschonken voor 2 schuilhutten met drinkvijvers voor de waarnemingen. Een hut staat reeds.

B I J Z O N D E R H E D E N

De Gemeente Ede kende de vereniging een jaarlijkse subsidie toe met ingang van dit jaar, van f 500,--. De besteding hiervan komt ten goede aan "natuurpaden"

en verdere recreatie-activiteiten.

Op voorstel van ons bestuur werd een Hoge Veluwekaart gemaakt, die het gebruikelijke gidsje vervangt. Ook werd aan ons voorstel om de kaart te voorzien van de historische namen van wegen, paden e.d. gevolg gegeven, terwijl een vijftal rondwandelingen, op de kaart aangegeven, door onze leden bewegevlijzerd zijn.

Tot slot een woord van dank aan de vele leden, die steeds weer bereid waren iets voor onze vereniging te doen. Moge ook in de toekomst op Uw helpende hand gerekend worden.

Aldus uitgebracht in de ledenvergadering van 27 april 1968.

De Secretaris.

BALANS PER 31 DECEMBER 1967			
Activa		Passiva	
Postrekening 951993	f 922,34	Vermogen per 1-1-1967	f 8.253,97
Ned. Overzee Bank N.V., Amsterdam, gew. rek.	" 82,61	Koersverschil effecten	" 350,--
Idem, spaardep.rek.	" 5.725,01		f 8.603,97
Effecten (f 500,-- aandelen Robeco)	" 2.280,--	Voordelig saldo Baten en Lasten	" 405,99
	f 9.009,96		f 9.009,96

REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 1967

Lasten		Baten	
"De Schouw"	f 2.641,14	Contributies	f 4.883,05
Natuurpaden	" 1.355,35	Subsidie	" 500,--
Werkgroepen	" 238,--	Interest	" 294,15
Rijeenkomsten	" 401,25		
Diverse uitgaven	" 635,47		
Voordelig saldo	" 405,99		
	f 5.677,20		f 5.677,20

Reservering van vooruitontvangen contributies vond niet plaats.

DE ALGEMENE LEDENVERGADERING OP 17 APRIL 1968

Het was in de Waldhoorn te Otterlo, dat onze voorzitter circa 100 leden welkom heette en zijn vriendschapspraak over de grote opkomst, welke hij toeschreef aan de na de vergadering te vertonen en te bieden dia's van de werkgroep Fotografie, alsmede aan de hoofdschotel de "Hoge Veluwe"-film.

Bijzonder verheugd is spreker de Heer Klein na een lange afwezigheid weer onder de aanwezigen te kunnen begroeten.

Vervolgens deed de voorzitter in zijn openingswoord enige mededelingen.

De Heer Van Tienhoven zal wegens drukke werkzaamheden aan het einde van het jaar zijn taak als penningmeester neerleggen.

De Vereniging heeft aan de Vogelwerkgroep materiaal geschonken voor twee schuilhutten. De jachtkamer van de Pampel zou een geschikt trefpunt voor de werkgroepen zijn, indien er verwarming aanwezig is. De bestaande open haard kan de ruimte niet verwarmen. Besloten is verwarming te laten aanbrengen. De drie werkgroepen zullen geld bijeenbrengen; het tekort zal uit de verenigingskas worden bijgelegd.

Dr. De Bloeme heeft een register gemaakt van alle artikelen die in de laatste 10 jaar in De Schouw zijn verschenen. Het ligt in de bedoeling dit register te laten stencillen. Wanneer dit gereed is zal in De Schouw een mededeling komen, dat leden tegen vergoeding dit register kunnen aanvragen. De Voorzitter dankt de Heer De Bloeme voor dit werkstuk.

Na de ingekomen stukken, de notulen en de diverse jaarverslagen behandeld te hebben, wordt overgegaan tot de bestuursverkiezing. De secretaris, de Heer Van Calcar, die periodiek aftreedt, wordt bij acclamatie herbenoemd.

Aangaande de statutenwijziging kan de Voorzitter nog mededelen, dat ons lid Notaris W.B. Bruyns bereid was de statuten om te werken. Er zal dit jaar op dit punt worden teruggekomen.

Over de Natuurpaden zei de Voorzitter, dat we enkele

Jaren een of twee paden per jaar hadden gemaakt, die drie tot zes weken open waren. Verleden jaar werd een pad gemaakt voor een heel jaar en dit jaar maakte de Heer Wittkämper het pad "Hoog Baarlo". Dit pad kan aan de hand van het boekje permanent bewandeld worden. Zo hoopt het bestuur in de volgende jaren nog enkele blijvende natuurpaden te maken. Alle medewerkers aan het pad worden nog eens extra bedankt voor al de moeite en tijd, die zij hieraan gegeven hebben. Het natuurpad van verleden jaar is weinig bezocht, maar is gelukkig ook dit jaar nog te verkrijgen bij alle toegangshekken.

Vervolgens wordt in de rondvraag geïnformeerd naar het toegangshek Oud Reemst. De Voorzitter kan hierover mededelen, dat slechts weinig mensen via dit hek binnen kwamen en het derhalve uit economisch oogpunt gesloten werd.

Op een vraag naar Naald-banden voor De Schouw vraagt de Voorzitter aan de redactie zich hierover te oriënteren.

De Heer Van Rhijn vertelde, dat een lid van de Vogelwerkgroep een visarend boven de vijver had zien vliegen, vervolgens dook en met een karper te voorschijn kwam.

De Fotowerkgroep onder leiding van Dr. Berkhout vertoonde daarna een bijzonder mooie selectie van zijn dia's.

Het begon met de hoofdingang en St. Hubertus-slot, de gebrandschilderde ramen met St. Hubertus en het hert met het kruis. Het interieur met het groene kleed, als voortzetting van de groene natuur buiten, evenals het plafond met de sterrenbeelden.

De theekamer en zelfs het theeservies werden vertoond. Wij zagen een fantastisch mooie opname van het beeldje "De Koperen Kop", prachtige flitsen van de visvangst in de vijver, verleden jaar in de herfst genomen. En de drie-eenheid van Henry Moore stond daar zo mooi als je hem zelden ziet.

Daarna allerlei opnamen uit de natuur. Bloeiende den-
nenkegels, paddestoelen, zwammetjes en mycelium, soms

Foto van D. J. Aalders

HET AANBIEDEN VAN DE DIA'S

zeer vergroot en ongelooflijk mooi. De foto van een gewone Brunel was van dien aard, dat het op een orchidee leek.

Hij vertoonde een mestkever, "de reinigingsdienst" in de natuur, waarvan er vele op de Veluwe voorkomen. Heel knap was ook een libelle, net uit zijn omhulsel gekropen.

De Heer Berkhout gaf een kostelijk commentaar, met vele grapjes en overhandigde aan het einde de dia's aan de Heer Van Medenbach de Rooy, directeur van het Park.

Een welverdiend, meelevend applaus volgde.

Hierna werd de film van de Hoge Veluwe vertoond.

Deze film, bedoeld als propaganda in samenwerking met het Ministerie van C.R.M. en de Stichting de Hoge Veluwe, is gemaakt door de Heer Nico Crama met de cineast Jan Oonk.

De Heer Crama was aanwezig en vertelde o.a. dat hij 55 dagen had gefilmd en 100 dagen nodig had voor monterren en geluidsopnamen.

Deze op 35 mm band opgenomen kleurenfilm duurt bijna een half uur.

Hoewel hij, zoals hij zei, nog nooit een natuurfilm had gemaakt, waren de Hoge Veluwe-gezichten en mooie Hollandse luchten over de hei en allerlei dieren en insecten ongelooflijk mooi.

Wat het oordeel van de Vrienden van de Hoge Veluwe betreft zou de propaganda iets meer de kant op kunnen van hoe men als natuurliefhebber kan genieten van alles wat er leeft en groeit, zonder daaraan schade te verrichten.

Met een hartelijk applaus voor deze film, eindigde het ochtend-gedeelte van deze dag.

Na de koffietafel werd er gewandeld in groepen aan de hand van de nieuwe Hoge Veluwe-kaart. De hierop aangegeven diverse wandelingen zijn in de kleuren blauw, geel en bruin aangegeven. Op vele vragen werden door de deskundige leiders een antwoord gegeven, maar ook vele nieuwe vragen verzezen, getuige het hiernavolgend artikel "Na het feest".....

De Redactie.

B. S c h ä f f n e r

Zo'n Hoge Veluwedag is een fijne gelegenheid om allerlei mensen te ontmoeten en om ideeën en gedachten uit te wisselen of op te doen. Na afloop, namijmerend, komen dan vanzelf vele "roerselen" boven. Zo ook deze keer.....

Daar is dan allereerst de bewondering voor de lumineuze inval van de Heer Wijt uit Heenderloo: de prikkers, die op verschillende plaatsen staan opgesteld en gebruikt kunnen worden. Direct al bij de Paasdrukte was het een groot succes! Je zou er haast over denken aan de poorten een ideeënbus op te hangen.

Tijdens één der excursies werd een vraag opgeworpen naar aanleiding van de jaarringen van omgezaagde bomen. Het hart van die min of meer concentrische ringen zit meestal niet in het midden. Hoe komt dat? De één meende door invloed van de zon, een ander, door invloed van de regenval. In het eerste geval had de dikste zijde van de boom in het Zuiden moeten zitten, in het tweede geval in het Zuidwesten. Wie weet hier het ware te vertellen of wie let er bij boomstompen eens op, om het goed uit te vissen?

En dan ten slotte de nieuwe kaart van ons Nationale Park. Misschien vindt U het gek van een redactielid, dat ik nu pas de nieuwe kaart heb gezien. Maar mijn oude was nog goed, dacht ik. Doch, wat was ik er naast! Want, wat staan er op die nieuwe kaart een hoeveelheid meer namen van wegen, bosjes, perceelen en plekjes. Een aantal namen spreken voor zichzelf; het Aalderinksveld en het Jan Aaltensland b.v. zullen vroeger waarschijnlijk van boeren met die namen zijn geweest of door hen zijn ontgonnen. En het geitenspoor is waarschijnlijk een paadje geweest, waarlangs de geiten van Otterlo de hei in werden geleid, zoals je op andere plaatsen in ons land nog schaapsdriften aantreft. In de Deelense was werden de schapen uit Deelen gewassen voor ze geschoren werden of naar de veemarkt gevoerd, heb ik me laten vertellen. Maar hoe komen de Sikesze

dennen en de Stadsdennen aan die naam, om er maar enkele te noemen? Of het bosje van Staf? De Deelense straal en Deelense steert? Of het Karitzky wegje? Heeft dit laatste iets te maken met de in De Schouw van 21 september 1967 besproken Kroatenpas, die in die buurt moet hebben gelopen? Of was Karitzky een vriend van de Krölller-Müllers? Allemaal vragen. Wie weet er een antwoord op? En als we dan toch aan 't vragen zijn: wie weet hoe de Franse-berg en de Compagnie-berg aan hun naam komen? In al deze vragen en de vele namen op de kaart zit voor jaren kopij.

PRIKKER - A C T I E

Twee ingezetenen van Hoenderloo, de heren A. Wijt en J.J. van der Spek, beiden enthousiaste Hoge-Veluwe-"klanten", hadden zich al geruime tijd geërgerd aan de stukken papier, plastic zakken, sinaasappelschillen, kartonnen dozen en andere rommel, die een deel van onze bezoekers in het Park pleegt achter te laten.

Op zichzelf is dit niets bijzonders, want met hen zijn er duizenden andere "Hoge-Veluwe"-bezoekers, die zich evenzeer ergeren aan dit euvel, dat steeds grotere vormen schijnt aan te nemen.

De heren Wijt en Van der Spek lieten het echter niet bij dat zich ergeren, zij namen contact met mij op en kwamen met een initiatief tot bestrijding van deze vervuiling van ons Nationale Park.

Na overleg met mijn naaste medewerkers en mij werden - voorlopig - op 4 plaatsen in het Park "prikstokken" geplaatst, nl. bij de ingang Hoenderloo, bij de uitgang van het tenten-kampeerterrein, aan de Kronkelweg bij het Jachtslot (bij de uitrit van de parkeerplaats aldaar) en bij "De Koperen Kop".

Deze prikstokken bestaan uit een houten stok van ± 70 cm lang en $\pm 2\frac{1}{2}$ cm dik, waarin een metalen pen is gestoken van ± 70 cm lang, die aan haar uiteinde is aangepunt.

De prikstokken staan in - zeer eenvoudig uitgevoerde - standaards.

De heer Wijt heeft bovendien gezorgd voor een gedichtje, dat - voorlopig nog op een stuk papier, dat met plastic tegen de regen is beschermd - bij elke prikstokkenstandaard is geplaatst en waarin de bezoekers (wandelaars) worden opgewekt om een "prikker" mee te nemen en de papieren enz., die zij tijdens hun wandeling tegenkomen, op te prikken. Dit gedichtje luidt als volgt:

Wij wensen U heel veel plezier,
Doch weet: in 't bos past geen papier.
Maar ach, toch wordt dit vaak tot sleur,
Helpt daarom mee als "prikker-amateur".

Bij het passeren van een papierbak kan het opgeprikte afval daarin worden "afgestreken" en bij het verlaten van het Park (of eerder) kan de prikstok in een van de standaards worden teruggezet.

De prikstokken waren juist vóór Pasen klaar en het gebruik, dat tijdens de Paasdagen (maar ook op Goede Vrijdag en Zaterdag) daarvan is gemaakt, heeft onze verwachtingen overtroffen. Er kan zonder overdrijving van een **s u c c e s** worden gesproken.

Natuurlijk is er ook een aantal prikstokken verdwenen. Er zijn nu eenmaal altijd souvenirjagers! Ik vind dit echter niet zo heel erg. Zeker niet wanneer het educatieve element van deze "prikker-actie" daartegenover wordt gesteld.

Nagegaan zal worden of op nog meer plaatsen standaards met prikstokken moeten worden geplaatst.

Wellicht moeten de stokken wat langer worden gemaakt, ten einde ze tevens als wandelstok te kunnen gebruiken. De papieren met het versje van de heer Wijt zullen worden vervangen door een plankje met geschilderde letters. En zo zijn er nog wel enkele dingen, die moeten gebeuren.

Hoofdzaak is echter, dat de "actie" is begonnen en dat op deze wijze althans een deel van de "papiertroep" (zoals men dit tegenwoordig noemt), die het Park ontsiert, wordt opgeruimd.

Dank aan de bezoekers, die reeds een prikstok hebben gehanteerd.

Maar vooral dank aan de heren Wijt en Van der Spek, aan wie wij dit zeer lofwaardige initiatief te danken hebben!

H. van Medenbach de Rooy.

TENTOONSTELLING HENRY MOORE

E. H. P r a k k e - K l e y

Een lid van de Vrienden van de Hoge Veluwe, de Heer Ir. K. Engel, schreef ons naar aanleiding van het Museum-Nieuws in de vorige Schouw het volgende:

Geachte Redactie,

In het nummer 1 d.d. 21 maart 1968 van Uw blad las ik op blz. 15 tot mijn genoegen een mededeling over de jubileum expositie van Henri Moore en tevens over de uitreiking van de Erasmusprijs aan Henri Moore.

Als voorzitter van het bestuur van de Stichting Praemium Erasmianum zou ik het op prijs stellen indien U in genoemd bericht een correctie wilt aanbrengen.

De Erasmusprijs is namelijk niet afhankelijk van de Fondation de la Culture Européenne, maar is een zuiver Nederlandse stichting.

Prins Bernhard is regent van de Stichting. Het bestuur wordt gevormd door Nederlanders en het geld voor de prijs ten bedrage van f 100.000,- wordt door Nederland opgebracht.

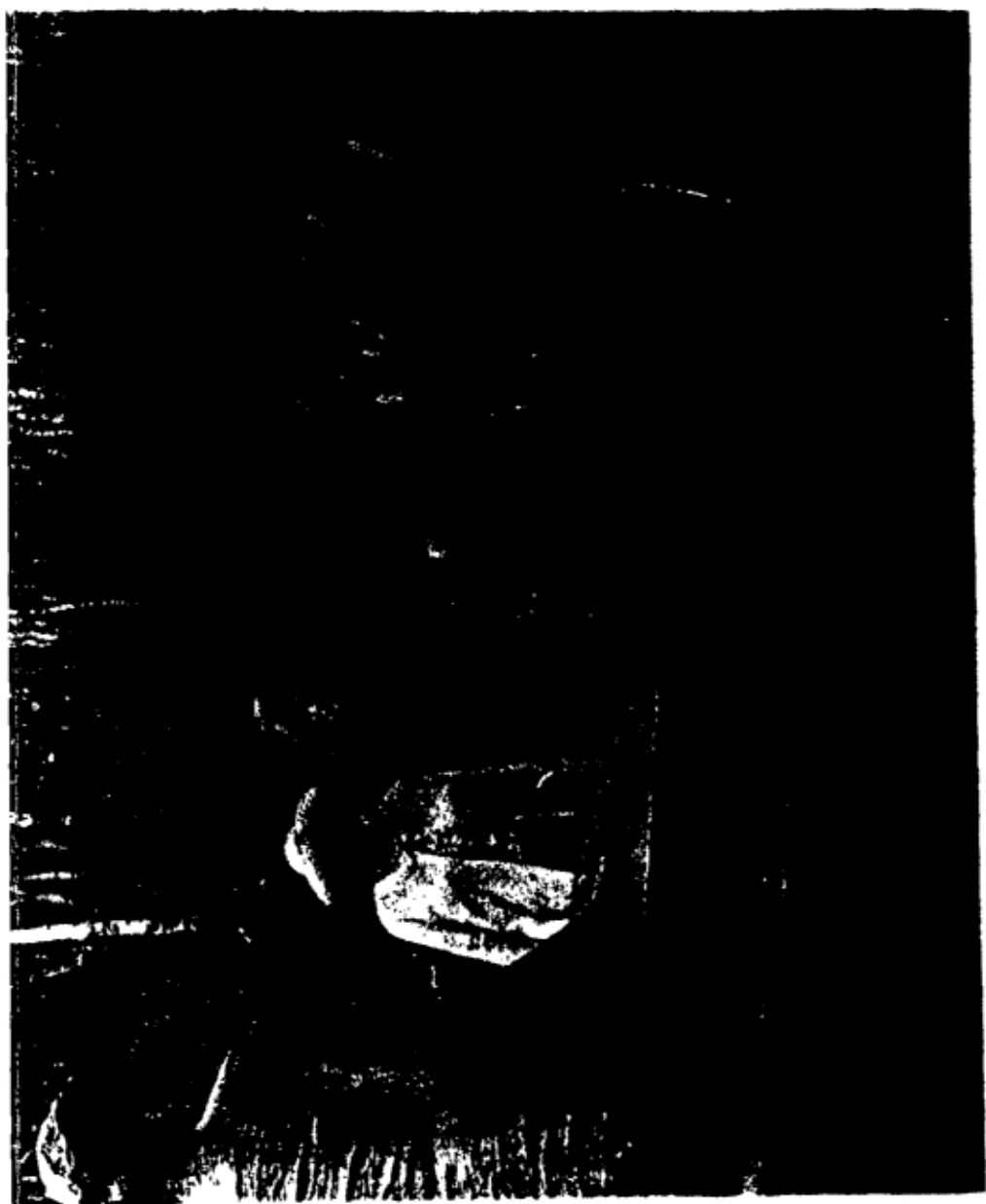
De prijs wordt jaarlijks toegekend als onderscheiding voor personen of instellingen, die een voor Europa bijzonder belangrijke bijdrage op cultureel, sociaal of sociaal-wetenschappelijk terrein hebben geleverd.

Daarbij wordt verder bepaald dat een nader te bepalen deel van de prijs in overleg met het bestuur, besteed dient te worden voor culturele, sociale of sociaal-wetenschappelijke projecten, welke een herstel of eenwording van de Europese geest en cultuur dienen.

De Fondation de la Culture Européenne is, zoals de naam het uitdrukt, een Europese stichting, waarvan Prins Bernhard president is en waarvoor de gelden door leden van verschillende landen in West-Europa worden bijeengebracht.

w.g. A.J. Engel.

Het lijkt ons interessant voor onze leden om dit te weten te meer, omdat de grote dag van de Praemium-

Erasmanum-uitreiking plaats vond in het Provincie-Huis in Arnhem en vele van de genodigden het Park en de tentoonstelling op de 3e mei bezochten.

In aanwezigheid van Hare Majesteit Koningin Juliana, H.K.H. Prinses Beatrix, Z.K.H. Prins Claus, Mr. Pieter van Vollenhoven, Minister Klompé, Burgemeester Platteel, de Heer Bloemers, Commissaris van de Koningin in Gelderland en daarnaast vele officiële vertegenwoordigers, ook uit de kunstwereld, uit Engeland, België, Frankrijk en Duitsland, reikte na enkele buitengewoon aardige toespraken Z.K.H. Prins Bernhard de prijs aan Henry Moore uit.

De Prins bekende eerlijk, dat hij, zoals waarschijnlijk velen met hem, moeite had gehad om het werk van de beeldhouwer te begrijpen.

De onderscheiding werd echter niet alleen aan Henry Moore de beeldhouwer gegeven, hij werd ook aan de mens Moore gegeven als een humanist, die zeer verwant is aan Erasmus.

Vervolgens sprak een goed vriend van Moore en groot kunstkenner, Sir Kenneth Clark.

"Hij wees op diens gevoel monumentaliteit en het vermogen beelden te maken die overal op hun plaats zijn, van de duinen op de Hoge Veluwe tot de gigantische meccano structuur van New-York. Zijn figuren lijken overal op gelijke wijze de situatie te beheersen. Zij staan of liggen in hun autonome zelfbewuste volkomenheid en oefenen daarbij een ongewone spanning uit, trekken hun omgeving naar zich toe en zien er toch uit als te voorschijn gekomen uit de een of andere oudere geologische structuur, welke op miraculeuse wijze tot leven is gebracht".

In de beeldentuin, drie jaar geleden zo prachtig uitgebreid door Prof. Dr. Ir. Bijhouwer, en in dit seizoen op z'n mooist, staan de beelden uitstekend op hun plaats en is het een voorrecht om zo iets te mogen zien.

Het was een grote dag voor het Rijksmuseum Kröller-Müller en we raden iedereen aan deze unieke tentoonstelling te gaan zien.

MUSEUM - NIEUWS

TENTOONSTELLINGEN

Het bezoek aan de Moore-tentoonstelling overtreft ondanks het slechte weer veler verwachtingen; ook de catalogus wordt in ongehoord grote aantallen verkocht evenals het boekje van Sr Herbert Read over Moore.

Vanaf 20 mei kan voor groepen na schriftelijke aanvraag in de aula een van beide films over Moore vertoond worden, die de British Council ter beschikking stelde (de ene duurt 12 minuten, de andere bijna een half uur). Ook particulieren kunnen zich desgewenst na telefonische informatie aansluiten.

28 juli wordt de tentoonstelling "De Stilte der Beweging" voor het publiek opengesteld waarin werk getoond zal worden (uitsluitend IN het museum) van Soto, Sobrino, Tomasello, le Parc, Morellet, Mack, Uecker en Camargo.

Daar de Moore-tentoonstelling in juli naar Düsseldorf wordt overgebracht bestaat er geen mogelijkheid van verlenging (7 juli is de laatste dag in Otterlo).

CONCERTEN

De concerten worden in september hervat:

- 28 september geeft de Zwitserse cellist Honegger een recital van die suites van Bach die hij in 1966 niet speelde.
- op 2 november geven de fluitist Van Munster met de pianiste Chaia Gerstein een concert van moderne muziek.

OPENINGSTIJDEN

Het ministerie heeft goedgekeurd dat het museum voortaan van 1 april - 1 november (dus tijdens de opening van het beeldenpark) 's zondags (en op feestdagen) reeds om 11 uur opengesteld wordt voor het publiek.

C O N T A C T M I D D A G DIA- EN FILMVRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE

Hoewel het zomer is en de wind ruist in de bladeren van het Veluwe woud, is het goed te beseffen, dat deze zelfde bladeren ons binnen enkele maanden weer met hun indrukwekkende kleurenpracht zullen doen herinneren aan de jaarlijkse "korte" vergadering met na afloop een herfsttocht over de Veluwe en een picknick in het Putterbosch. Deze traditionele contactmiddag mag zich in een gestadig toenemende belangstelling verheugen, hetgeen mij een genoegen doet, gezien het feit dat 1968 voor de foto- en filmcamerabezitters

onder de Vrienden van de Hoge Veluwe een zéér bijzonder jaar belooft te zullen worden. Het is mede daarom, dat ik nu reeds de camerajagers, alsook belangstellende vrienden verzoek **z a t e r d a g 5 o k t o b e r o m 11 u u r p r e c i e s** in de Ouwe Stee te Vierhouten aanwezig te willen zijn, alwaar enige voorbereidingen dienen te worden getroffen voor de komende Hubertus-Reünie, welke dit jaar weer gehouden zal worden in het Hotel Jagersrust te Otterlo op **ZATERDAG 9 NOVEMBER, AANVANG EVENEENS 11 UUR PRECIES!** Ik moge U allen verzoeken deze beide data in Uw zakagenda te noteren, opdat U weer met verdere afspraken hiermede rekening kunt houden.

Zoals ik reeds in de december-Schouw heb geschreven, vindt in het Hotel Jagersrust te Otterlo o.a. de première plaats van Ton Berends klank-dia-serie getiteld "3 jaargetijden in één week-end". Aangezien ik in het begin van dit jaar reeds een gedeelte hiervan heb mogen zien en beluisteren, kan ik alle belangstellende vrienden deze bijzonder geslaagde weerspiegeling van de Veluwe natuur in hun warme belangstelling aanbevelen. De reünie zal worden geopend met een prachtige dia-serie van onze vriend, de Heer W. Wehrmyer uit Rotterdam. Daar het aantal plaatsen uiteraard beperkt is, raad ik U aan tijdig aanwezig te zijn. Ongeveer 5 uur n.m. trekken de camerajagers zich \pm 1½ uur terug in de eetzaal voor een traditionele gezamenlijke jachtschotel om daarna tot ongeveer 8 uur n.m. de reünie weer met projectie van dia's en films te besluiten.

Ik meen goed te doen er nog eens de aandacht op te vestigen, dat ik nog steeds blij streven naar contact met camerabezitters onder de Vrienden van de Hoge Veluwe, die tot op dit moment nog niet de moed konden opbrengen om ons hun dia's en/of films te laten zien.

Laten zij toch vooral goed begrijpen, dat het beslist niet een vereiste is, dat men een vergevorderde dient te zijn om zich bij ons gilde aan te sluiten. Ik herhaal daarom mijn reeds vroeger gedane mededeling, dat zowel de beginneling als de vergevorderde, hetzij jong of oud, zich door één ideaal gebonden weet en zich thuis voelt in onze gelederen.

Gaarne ben ik bereid elke dag 's avonds na 7 uur alle gewenste inlichtingen telefonisch (niet schriftelijk) te verstrekken.

Tot ziens op zaterdag 5 oktober, 11 uur, voor een "korte" bespreking rond het spel van het vlammeende open haardvuur in het idyllische Vierhouten waarna de mondeling nog nader toe te lichten herfsttocht over de Vale Ouwe zal worden ondernomen, met om ongeveer 1 uur n.m. een picknick in het Putterbosch.

Telefoon 0 2 0 - 7 2 3 3 1 6

J.H.D. Kammeijer.

Wij lazen voor U in de NIEUWE APELDOORNSE COURANT van 20 april j.l.:

PASEN 1968:

BESTORMING VAN DE HOGE VELUWE

Het was al lang na sluitingstijd, toen een van de informatrices vertwijfeld de deur van het mobiele ANWB-kantoor in 't slot gooide. Zij zijn heel wat gewend, deze rappe dames, maar wat in en rondom het Paasweek-einde in Hoenderloo werd vertoond, dat had bij hun weten zijns gelijke nog niet gehad. Zesduizend wandelaars zijn er in die vier dagen geweest om de door de ANWB uitgestippelde route door 't nationale park De Hoge Veluwe te lopen. De auto's stonden tot ver buiten de dorpskom geparkeerd. Dit, terwijl er weinig reclame was gemaakt. De ANWB had gewoon aangekondigd, dat de periodiek door de bond te organiseren wandeltocht nu eens over De Hoge Veluwe zou leiden en wel gedeeltelijk door gebieden, die normaliter afgesloten zijn. Dat was blijkbaar genoeg. Het mobiele ANWB-kantoor, dat opgesteld was bij restaurant Rust een Weinig, werd bestormd, vier dagen lang. "Wel een aardig succesje" merkt een bondsfunctionaris rustig op.

Wat bood de ANWB hier, in samenwerking met de direc-

tie van De Hoge Veluwe? Twee routes, een korte en een lange. De korte leidde via het Hertebos, de Deelensewas en de Kromme Hoek naar de Pampelse bossen en de Koperen Kop. Vandaar langs de Eikelkamp terug naar Hoenderloo, al met al twaalf kilometer. De lange route (negentien kilometer) doorkruiste het gebied van de Gietense Flessen, Wolfskuilen, het Pampelse Zand, de Stenen Tafel, Pres. Steijnbank, de Pampel en leidde via het Fasantenpark en de Westerflieër terug naar Hoenderloo. Zoals gezegd, kunnen bezoekers in sommige delen van die gebieden bij andere gelegenheden nooit komen. Het is echter de vraag, of dat de grote aantrekkingskracht uitoefende. Vele wandelaars bleken namelijk weinig van De Hoge Veluwe en de routes af te weten; velen dachten zelfs, dat zij door het Deelerwoud gingen wandelen. Het zal dus echt wel ons Veluwse gebied met als middelpunt De Hoge Veluwe zijn geweest, dat de mensen zo sterk aantrok. Veel wandelaars spraken zich trouwen ook in die geest uit, na hun terugkeer bij het Hoenderlose hek van 't nationale park. Zij wilden er ook nog wel bij vertellen dat hun verwachtingen waren overtroffen. De totale afwezigheid van het wild, dat zich bij het naderen van de colonnes verbijsterd naar de rustgebieden had gespoed, deed daaraan blijkbaar niet veel af. Er was overigens genoeg personeel van De Hoge Veluwe in de buurt om hun te vertellen, dat bij andere gelegenheden wel degelijk wild is te zien en veel bezoekers hebben zich voorgenomen, op een wat rustiger dag terug te komen.

REALISTEN

Dat laatste is ook de bedoeling. Personeelsleden van het nationale park zeiden, toen zij even een rustig ogenblik hadden: "'t Is misschien een wat wonderlijk gezicht, zulke drommen mensen tegelijk in het park en misschien zien ze niet veel vandaag, maar er zit meer aan vast. Op deze manier krijgen we de bekendheid eens niet via folders en verhalen, maar op een directe manier. Ik weet zeker dat we veel van deze mensen later in het seizoen terugzien en dat is voor ons wel heel prettig. Een flink deel van onze financiën moet nu

eenmaal uit het bezoek komen. We zijn "natuurbewust" genoeg om het fijn te vinden dat de mensen die hier komen er zelf iets aan hebben, maar ook realistisch genoeg om blij te zijn met het entreegeld, dat ze betalen."

Dat realisme hebben we óók nodig in een nationaal park, dat we graag mooi willen houden.

MEDEDELINGEN VAN DE DIRECTIE VAN HET PARK

A. LANDSCHAPSVERZORGING BIJ HET "GEITENSPOOR"

Een van de belangrijkste problemen, waarmee in de komende jaren bij het beheer van "De Hoge Veluwe" rekening moet worden gehouden, is het geleidelijk dichtgroeien van open terreinen (zandverstuivingen, heidevelden, grasvlakten) met natuurlijke opslag van grove dennen, vliegdennen dus.

Volgens beschrijvingen van nog maar weinige jaren geleden, o.a. in het - door het Staatsbosbeheer opgestelde - bedrijfsplan voor het decennium 1963 t/m 1972, is in het Nationale Park ruim 1.500 hectare begroeid met (aangelegd) bos, terwijl de overige \pm 3.900 ha hoofdzakelijk uit z.g. woeste gronden bestaat.

De werkelijkheid op dit ogenblik is echter anders. Naast genoemde \pm 1.500 ha cultuurbos is nl. in de loop van de laatste 10 à 20 jaar een oppervlakte van rond 1.200 ha meer of minder dicht met vliegdennen begroeid geraakt. Dit betekent dus, dat er op "De Hoge Veluwe" in totaal \pm 2.700 ha bos is, m.a.w. dat ongeveer de helft van het Park met bos is bezet. En deze oppervlakte neemt nog steeds - in een vrij snel tempo - toe.

Het opruimen van deze vliegdennen (ook wel "opslagbossen" genoemd) is een kostbare zaak. Tegenover de (hoge) kosten staan nl. geen opbrengsten van betekenis.

Toen het binnen het kader van de G.S.W.-regeling¹⁾ mogelijk bleek om op twee plaatsen in het Park een aantal van deze minder valide arbeiders uit de gemeente Arnhem bij dit werk in te schakelen, hebben wij dan ook een dankbaar gebruik hiervan gemaakt.

Een van deze objecten is het gebied in de omgeving van het "Geitenspoor", het westelijke gedeelte van het "Otterlose Zand" dus.

Onder leiding van voorman Gros is daar sedert enige maanden een nieuwe ploeg werkzaam, die uitstekend werk heeft verricht.

1) G.S.W.-regeling = Gemeentelijke Sociale Werkvoorzieningsregeling.

Het terrein wordt niet geheel in de oude staat (van omstreeks 1935) teruggebracht. Waar de jonge opslag (vliegdennen) als dekking voor het wild of als aesthetisch element een rol kan spelen, wordt hij gespaard. Er wordt echter vrij rigoreus gekapt, zodat een grote mate van openheid ontstaat, die eertijds karakteristiek was voor dit gebied. Fraaie oude boomgroepen en heuvelpartijen geven het nodige reliëf aan dit landschap.

Een bezoek aan dit gebied is thans zeer instructief, omdat "behandeld" en "onbehandeld" terrein naast elkaar liggen en men deze dus goed met elkaar kan vergelijken.

Het ligt in de bedoeling om ook de hervorming van het nogal karakterlose "De Wet Bos" in het werkplan op te nemen. Hierover volgen t.z.t. nadere mededelingen.

B. BIJ HET ZUIDELIJK WILDROOSTER

Onder leiding van voorman Jansen is onlangs het landschapsherstel (de landschapsverfraaiing) voltooid in het gebied tussen "Kemperberg" en de "Deelense Start", dat is dus het terrein ten Oosten en ten N.O. van het wildrooster, dat zich bevindt op de grens tussen "Kemperberg" en Wildbaan.

In het jaarverslag over 1967 zijn deze werkzaamheden als volgt onschreven:

"Aan de noordzijde van het raster werden de vliegdennen over een vrij grote oppervlakte gekapt, waardoor een fraai heideveld weer "bloot" kwam. Voorts werden groepen berken gedund, terwijl mooie, oude vliegdennen, maar ook groepen en zomen van jonge vliegdennen werden gespaard. Door dit "schilderen met de bijl" is een fraai, afwisselend landschap ontstaan, dat enerzijds voldoende openheid bezit, anderzijds echter zijn intimiteit niet heeft verloren. Tijdens deze werkzaamheden is tevens een klein, moerassig terreintje met een zeer bijzondere flora van "verstikking" door vliegdennen gered".

C. RUSTGEBIED "DE KLEP"

Van enkele belangrijke wijzigingen in de situering der rustgebieden voor het grofwild kregen de inrichting van het rustgebied "De Klep" ("t Zwarte Veld") en de opheffing van het rustgebied "Hoog Baarlo" (langs de weg Hoenderloo-Deelen) hun beslag.

Deze verandering is niet alleen voor de herten en moeflons van belang, zij is ook voor onze bezoekers van grote betekenis. Insiders kennen de oude situatie: in het rustgebied "Hoog Baarlo" hadden de oudere herten hun zomerstand. Dit betekende, dat van de Deelensweg af dikwijls roodwild te zien was. Gevaarlijke verkeerssituaties waren vrijwel dagelijks het gevolg hiervan terwijl de bezoekers van ons Park de zware herten weinig te zien kregen.

Het idee om het oostelijk rustgebied te verplaatsen van "Hoog Baarlo" naar "De Klep", is afkomstig van boswachter Vink. Naar thans reeds is gebleken,

is dit een zeer goede gedachte geweest.

Kort nadat rondom het nieuwe rustgebied de verbodsbordjes waren geplaatst¹⁾, vestigde zich hier een roedel van circa 40 edelherten; moeflons zijn ook reeds ettelijke malen waargenomen.

Het wild loopt vaak op "t Zwarte Veld", vooral op het meest westelijk gelegen gedeelte, nabij het bos ("De Klep"), en kan van de Houtkampweg af gemakkelijk worden geobserveerd. Ten gerieve van onze bezoekers zijn daar, langs het (binnen)raaster, enige banken geplaatst, die meer bedoeld zijn om op te staan dan om op te zitten. Van hier af kan men de heide prachtig overzien. Het wild heeft zich intussen al aan de nieuwe situatie aangepast en toont zich door spiedende bezoekers langs de Houtkampweg allerninst verontrust.

+ De Heer K. v.d. Wolf, C. Hendrixstraat 2, Loenen (Vel.) zoekt contact met bezitter van geluiden van herten, reeën, wilde zwijnen, vossen en/of moeflons, opgenomen op de geluidsband, of met iemand die hem daaraan kan helpen.

+ Uitgever Vermande Zonen brengt ons in kennis, dat verkrijgbaar zijn de volgende wetten:

Boswetgeving	- in plastic band	f 9,-- (code B 24)
Natuurbeschermingswet	- in plastic band	f 5,-- (code N 1)
Monumentenwet	- in plastic band	f 7,50 (code M 4)

Te bestellen bij: Vermande Zonen, Uitgevers, IJMUIDEN, Ir. Justus Dirksstraat 12 en via de boekhandel.

+ CONTRIBUTIEBETALING:

Van de Penningmeester vernamen wij, dat er nog leden zijn die hun contributie 1968 nog niet voldaan hebben. Wilt U dit s.v.p. zo spoedig mogelijk overmaken, zodat extra kosten en veel moeite bespaard blijven.

1) De verbodsbordjes rondom het oude rustgebied zijn uiteraard verwijderd.

+ Het Bestuur zou graag willen weten in hoever onder de leden belangstelling bestaat voor een enthomologische werkgroep. Wij verwijzen hiervoor naar een eerder gedane oproep in De Schouw van 21 maart 1967. Leden, die hieraan mee willen doen, kunnen zich opgeven bij het secretariaat, Berg en Dalweg 5 te Beekbergen.

De Heer A.B. Wigman, oud-redacteur van "De Schouw", schrijft in de N.A.C. van 13 mei jl. over het Natuurpad "Hoog Baarlo":

N A T U U R P A D

Vergeleken bij het eenvoudige, gestencilde gidsje voor een op "de Hoge Veluwe" klaargemaakt tracé voor de fijnproevers van landschap, flora en fauna (versch. 1967), mag de voor 1968 uitgekoken soortgelijke wegwijzer - 5½ km - voor een ander gedeelte - Hoog Baarlo - van het Nationale Park wel als een luxe-editie beschouwd worden. De Vereniging van Vrienden, die dit werk organiseert, mag er terecht trots op wezen; niettemin beschouw ik ook nu weer het ontbreken van een kaartje als een gemis. Zij vond in de ex-padvinder Wittkämper, die het gebied door veelvuldig kamperen op 'n prik kent, een uitnuntende beschrijver en in wildschut Planta (tekenaar van de flora en enkele fantasietjes uit het leven der oude heibewoners) een vlot illustrator. Met M.J.C. Kolvoort verluchtte hij het werkje met ruim 40 penschetsen en nam bovendien de karakteristieke, verweerde waterput van het onslag voor zijn rekening. Alles met alles een smaakvolle uitgave en voor f 1,- niet duur, want ge krijgt n.b. nog een gekleurde plaat met 32 zangvogels op de koop toe! De beschrijvingen zijn exact en duidelijk; zij betreffen het N.O. deel der Wildbaan, het oude Hoog Baarlo, waar ontginners en kolonisten zich ontrent 1830 vestigden, zoals we nu nog aan de restanten - veelal slechts begroeiing - van zeven z.g. huisplaatsen kunnen zien. De wandelaars worden er nadrukkelijk op attent gemaakt en dit geeft een bijzonder cachet aan het gidsje. Deze plattelandshistorie wordt erin genealogiseerd door A. Langenbach en B. Bloem. Wie er diep in wil doordringen, vindt ettelijke gegevens in: A.D.M. Veldhorst "Uit de geschiedenis van het Nat. Park "de Hoge Veluwe" (Stichting v. Bodemkartering) en in Pluin en Van Gortel "Geschiedenis der Neder Veluwe" (antiq.), om eens wat anders te noemen dan dominee Heldring.

NAAR HET NATIONALE PARK

" DE HOGE VELUWE "

met de vaste lijnbusdienst van het Gemeente Vervoerbedrijf Arnhem.

Deze dienst wordt verzorgd van 16 JUNI tot en met 1 SEPTEMBER 1968 en vertrekt van het busstation op het stationsplein te Arnhem, om U dwars door het unieke landschap van "De Hoge Veluwe" en langs Rijksmuseum Krölller-Müller en restaurant "De Koperen Kop", te brengen naar het Jachtslot St. Hubertus.

Geen wachten bij de ingang van het Park, omdat de entreprijs in Uw plaatsbewijs is inbegrepen.

Retourbiljetten zijn de gehele dag geldig. De reis op de retourbiljetten mag driemaal worden onderbroken. Plaatsbewijzen voor enkele ritten, waarop de reis éénmaal mag worden onderbroken, zijn eveneens verkrijgbaar.

De voordeligste en gemakkelijkste wijze tot het brengen van een bezoek aan dit mooie natuurreserveaat, het grootste van Nederland.

Vraagt verdere inlichtingen aan het Gemeente Vervoerbedrijf, Eusebiusbuitensingel 52, Arnhem, Telefoon 57111, of aan het Busstation, Stationsplein. Telefoon 26550.

Voor de dienstregeling naar en van de Hoge Veluwe per VAD-dienst en Gemeente Vervoerbedrijf Arnhem raadplegen men De Schouw nr. 2 1967; is ongewijzigd.

Wegens plaatsruimte is de redactie genoodzaakt enkele artikeltjes te laten liggen voor een volgende Schouw.

ronding van "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Uit de Statuten:

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die belang stellen in de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te 's-Grevonhage, alsmede het bijstaan van het bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die het krachtens de grondregeleen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De Vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe":

a. in brede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;

b. het organiseren van één of meer "Hoge-Veluwedagen" per jaar;

c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe";

d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur voornoemd;

Bestuur:

Jhr. W.H. de Beaufort, Maarn, Ere-Voorzitter

D.A. Kraner, Hoenderloo, Voorzitter

C.W. van Calcar, Secretaris, Berg en Dalweg 5, Beekbergen, tel. 05766-1500

G.K.C. van Tienhoven, Penningmeester, P.C. Hooftstraat 56^{III}, Amsterdam

Ch.G. Matser, burgemeester van Arnhem

Mr. A.L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn

Dr. P.J. Plattoel, burgemeester van Ede

Prof. Dr. H. Engel, Amsterdam

Mej. J.J.M.H. Oudenans, Amsterdam

Ir. J.H. van Tuil, Hoenderloo

Drs. R.W. Oxenaar, Directeur Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo

Ir. H. van Medenbach de Rooy, Dir. Nat. Park de Hoge Veluwe, Hoenderloo

Leden

Adv. leden

Redactie "DE SCHOUW":

Mevr. E.H. Prakke-Kley, Oosterbeek

F.H. Nauta, Alphen aan den Rijn

B.E. Schöffner, Duiven

Secretaresse:

Mevrouw W.M.C. Vogelzang-Gieske

Apeldoorn, Balnerstraat 40

telefoon 05760-18705

De minimum-contributie bedraagt f 7,50 voor gewone leden; voor huisgenoten van leden f 2,50. Voor jeugdleden f 1,--. Organisaties en verenigingen kunnen als zodanig, lid worden voor ten minste f 10,-- per jaar. "De Schouw" wordt u gratis toegezonden. Contributies dienen overgemaakt te worden aan De Ver. van Vrienden van De Hoge Veluwe, giro 9 5 1 9 9 3 te Driebergen.

